

ภาควิเคราะห์

การวิเคราะห์ปัญหาการแปลพร้อมแนวทางแก้ไขปัญหา

ภาควิเคราะห์ของสารนิพนธ์เล่มนี้แบ่งออกเป็นสองส่วน ในส่วนแรกผู้แปลจะกล่าวถึงการวิเคราะห์ปัญหาในระดับการทำความเข้าใจต้นฉบับเรื่อง A Science of Good and Evil โดยแบ่งออกได้ดังต่อไปนี้

- 1.1 การทำความเข้าใจด้านเนื้อหา
 - 1.1.1 การทำความเข้าใจแนวคิดทางจริยศาสตร์และปรัชญา
 - 1.1.2 การทำความเข้าใจแนวคิดทางด้านศาสนา
 - 1.1.3 การทำความเข้าใจเนื้อหาด้านวิทยาศาสตร์
- 1.2 การทำความเข้าใจในด้านภาษาและไวยากรณ์
 - 1.2.1 การวิเคราะห์ความหมายทางไวยากรณ์
 - 1.2.2 การวิเคราะห์ความหมายของคำและสำนวน

ส่วนที่สองของภาควิเคราะห์ ผู้แปลจะกล่าวถึงปัญหาในระดับการถ่ายทอดซึ่งเป็นที่มาของการปรับบทแปลในระดับคำและระดับโครงสร้าง โดยอ้างอิงวิธีปรับบทแปลในหนังสือหลักการแปลของสัญญาชีพ สายบัว (2542, น. 64-75) เป็นหลัก และเพิ่มการแก้ปัญหาบางประการที่ผู้แปลพบจากการแปลงานฉบับนี้

- 2.1 การปรับบทแปลในระดับคำ
 - 2.1.1 การเติมคำอธิบาย
 - 2.1.2 การใช้วลีหรือประโยคแทนคำ
 - 2.1.3 การใช้คำที่อ้างอิงถึงความหมายที่กว้างขึ้นแทนคำที่อ้างอิงสิ่งเฉพาะกว่า
 - 2.1.4 การเติมตัวเชื่อมระหว่างกลุ่มความคิดต่าง ๆ
 - 2.1.5 การตัดคำหรือสำนวนทิ้งไป
 - 2.1.6 การถ่ายทอดศัพท์เฉพาะด้านทางปรัชญา
- 2.2 การปรับบทแปลในระดับโครงสร้าง
 - 2.2.1 ระดับเสียง (การถ่ายเสียง)
 - 2.2.2 ระดับโครงสร้างของคำ
 - 2.2.3 ระดับประโยค
 - 2.2.4 การปรับบทแปลในระดับที่สูงกว่าประโยค

1. ปัญหาการแปลระดับการทำความเข้าใจต้นฉบับ

ผู้แปลประสบปัญหาในการทำความเข้าใจต้นฉบับเรื่อง A Science of Good and Evil อย่างยิ่ง เนื่องจากต้นฉบับเรื่องนี้เป็นงานเขียนทางด้านปรัชญาที่ค่อนข้างยาก และมีเนื้อหาครอบคลุมในหลายสาขาวิชา ตั้งแต่ ศาสนา จริยศาสตร์ ประสาทวิทยา รวมไปถึงเหตุการณ์ทางการเมืองในโลกปัจจุบัน การก่อการร้ายและการทหาร โดยผู้เขียนได้นำเสนอความคิดเชิงปรัชญาผ่านวิธีการทางปรัชญาอย่างเป็นตรรกะ กล่าวคือ มีบทเสนอ บทโต้แย้ง และบทสรุป ดังนั้นในการทำความเข้าใจต้นฉบับจึงไม่สามารถละเลยเนื้อหาส่วนใดส่วนหนึ่งได้เลย เพราะเนื้อหาทุกส่วนมีความสำคัญต่อเนื้อหาทั้งหมด อีกทั้งงานเขียนชิ้นนี้ยังเป็นงานเขียนเชิงวิชาการ มีการใช้คำศัพท์เฉพาะด้าน ดังนั้น การทำความเข้าใจต้นฉบับจึงจำเป็นต้องอาศัยความรู้พื้นฐานทางด้านศาสนา และปรัชญาพอสมควร

ในที่นี้ผู้แปลแบ่งปัญหาระดับการทำความเข้าใจต้นฉบับออกเป็นการทำความเข้าใจด้านเนื้อหาและการทำความเข้าใจด้านภาษาและไวยากรณ์

1.1 การทำความเข้าใจด้านเนื้อหา

ในการทำความเข้าใจเนื้อหาต้นฉบับ ผู้แปลพบปัญหาหลัก ๆ หลายประการ เช่น

1.1.1 การทำความเข้าใจแนวคิดทางจริยศาสตร์และปรัชญา

ในงานเขียนชิ้นนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงแนวความคิดทางจริยศาสตร์ของหลายสำนัก ไม่ว่าจะเป็นระบบสัมพัทธนิยม ปฏิบัตินิยม สัจนิยม อหิงสา ทฤษฎีของคานต์ แม้ว่าผู้แปลจะมีความรู้พื้นฐานทางด้านปรัชญามาบ้างก็ตาม แต่ก็ไม่ช่วยให้สามารถทำความเข้าใจแนวคิดต่าง ๆ ในต้นฉบับได้ทั้งหมด ผู้แปลจึงต้องค้นคว้าเพิ่มเติมจากตำราด้านปรัชญา รวมทั้งปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เช่น ในต้นฉบับตอนหนึ่งผู้เขียนได้อ้างถึงคำกล่าวของวิตต์เกนสไตน์นักปรัชญาชาวออสเตรียที่ว่า "Our spade is turned"

ต้นฉบับ

Isn't it just "obvious" that if one doesn't exclude other possible causes of increased potency the placebo effect, delusion, environmental factors, differences in health among the subjects, etc.-one will have failed to isolate the variable of tiger bone's

effects on the human body? Yes, it's just as obvious as a poke in the eye. Why is it obvious? Once again, we hit bedrock. As Wittgenstein said, "Our spade is turned."

ฉบับแปล

เราเห็นได้ “อย่างชัดเจน” ไม่ใช่หรือ หากใครบางคนพิจารณาถึงตัวแปรที่เป็นไปได้ อื่น ๆ ที่เพิ่มผลกระทบที่ไม่มีฤทธิ์เป็นยา สิ่งลวงตา บั๊จจัยด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ หรือสุขภาพที่แตกต่างกันของผู้รับการทดลอง ฯลฯ เขาก็จะไม่สามารถที่จะแยกผลกระทบของตัวแปรกระดูกเสื่อ ที่มีต่อร่างกายของมนุษย์ได้ แน่หนอนั้นเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนเต็มตา หากถามว่าทำไมจึงเห็นได้ชัดเจน เรามาถึงทางตันแล้ว เหมือนกับที่วิตต์เกินสไตน์ได้กล่าวไว้ “เมื่อขุดไปเจอตอ พลั่วเราก็ขุดอีกครั้ง”

ประโยคที่ว่า “Our spade is turned” เป็นคำกล่าวของวิตต์เกินสไตน์ในหนังสือ Philosophical Investigations (If I have exhausted the justifications I have reached bedrock, and my spade is turned. Then I am inclined to say: “This is simply what I do”) ซึ่งเขาได้กล่าวถึงการใช้ภาษาเพื่ออธิบายความจริงของข้อความเกี่ยวกับศาสนา ว่าถ้าเราไม่สามารถขุดต่อไปได้ กล่าวคือ ไม่สามารถให้หลักการกับข้อความเกี่ยวกับศาสนาว่าเป็นข้อความที่จริงหรือเท็จได้แล้ว การพยายามที่จะใช้หลักการหรือขุดต่อไปให้ได้ อาจจะทำให้พลั่วที่ใช้ขุดนั้นหักงอได้ทางออกสำหรับวิตต์เกินสไตน์คือ เขาเห็นว่าเวลาพบข้อความที่บรรยายอะไรในลักษณะนี้ (รวมถึง ข้อความที่พูดถึง ความดี ความงาม ความจริง) ก็ปล่อยให้มันผ่านไปในความเงียบดีกว่า

ฉะนั้นในบริบทนี้ จึงสามารถตีความได้ว่า ผู้เขียนเห็นว่าเราพูดถึงเรื่องราวเหล่านี้ต่อไปไม่ได้อีกแล้ว

1.1.2 การทำความเข้าใจแนวคิดทางด้านศาสนา

เนื่องจากผู้เขียนได้แสดงจุดยืนของตนเองไว้อย่างชัดเจนว่าตนเป็นผู้ต่อต้านศาสนา งานเขียนชิ้นนี้จึงมีข้อความที่วิพากษ์วิจารณ์ศาสนาโดยเฉพาะศาสนาคริสต์และอิสลาม มีหลายครั้งที่ผู้เขียนได้อ้างถึงเนื้อหาจากคัมภีร์ไบเบิล ซึ่งผู้แปลไม่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว จึงทำให้ยากต่อการทำความเข้าใจ เช่น

ต้นฉบับ

“A close study of our holy books reveals that the God of Abraham is a ridiculous fellow-capricious, petulant, and cruel-and one with whom a covenant is little guarantee of health or happiness. If these are the characteristics of God, then the worst among us have been created far more in his image than we ever could have hoped.”

ฉบับแปล

“เมื่อศึกษาคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์อย่างใกล้ชิดทำให้เราได้พบว่า พระเจ้าของอับราฮัม เป็นบุคคลที่น่าขัน โดดเดี่ยวแปรปรวน เจ้าอารมณ์ และโหดร้าย ทั้งบทบัญญัติของพระเจ้าองค์นี้ก็ยากจะรับรองได้ว่าจะนำมาซึ่งสุขภาพและความสุข หากว่าทั้งหมดนี้เป็นคุณสมบัติของพระเป็นเจ้าแล้ว บุคคลที่เลวร้ายที่สุดในหมู่พวกเราก็คงถูกสร้างขึ้นให้เหมือนพระองค์มากเกินกว่าที่เราจะนึกถึงได้”

เนื่องจากผู้แปลไม่ได้นับถือศาสนาคริสต์และไม่มีความรู้เกี่ยวกับ “พระเจ้าของอับราฮัม” จึงทำให้เกิดความสงสัยว่าพระเจ้าของอับราฮัมคือพระเจ้าองค์ใด ใช่พระยะโฮวาหรือไม่ แม้ว่าผู้แปลไม่จำเป็นต้องใส่คำอธิบายเพิ่มเติมไว้ก็ตาม แต่การทำความเข้าใจเนื้อหาที่ผู้แปลไม่เข้าใจนั้นเป็นเรื่องสำคัญและทำอย่างไรที่จะทำให้เข้าใจเนื้อหาทั้งหมด ซึ่งการแก้ปัญหาการทำเข้าใจแนวคิดทางด้านศาสนา ผู้แปลใช้วิธีสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตและสอบถามเพื่อน ๆ ที่นับถือศาสนานั้น ๆ และทราบว่า “พระเจ้าของอับราฮัม” นั้นอาจจะเป็นพระเจ้าองค์เดียวกันของศาสนาสำคัญของโลกทั้ง 3 ศาสนา ได้แก่ ศาสนาของชาวยิว (Judaism) ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ทั้งนี้เนื่องจากว่าอับราฮัมมีชื่อปรากฏอยู่ในยุคแรก ๆ ของการก่อตั้งศาสนา ชาวอิสราเอลทั้งหมดเป็นลูกหลานของอับราฮัม ในคัมภีร์ไบเบิลเขาเป็นบรรพบุรุษแห่งจิตวิญญาณ ในคัมภีร์กุรอานเขาคือผู้ที่ได้สร้างสถานที่สักการะศักดิ์สิทธิ์ที่กรุงเมกกะ เขาได้รับยกย่องว่าเป็นแบบอย่างของผู้มีศรัทธา

1.1.3 การทำความเข้าใจเนื้อหาด้านวิทยาศาสตร์

เนื่องจากผู้เขียนกำลังศึกษาปริญญาเอกทางด้านประสาทวิทยาอยู่ ผู้เขียนจึงได้นำเสนอแนวคิดทางด้านประสาทวิทยาไว้เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาวาดด้วยความดีและความชั่ว โดยผู้เขียนหวังว่าคงจะมีสักวันที่เราจะสามารถเข้าใจการตัดสินใจทางจริยธรรมในระดับสมอง ผู้เขียนได้กล่าวถึงการรับภาพของสมองที่ก่อให้เกิดภาพลวงตา และเนื้อหาทางการแพทย์บางอย่าง เช่น เอนไซม์ hypoxanthine-guanine phosphoribosyltransferase และโรคเลสเซย์ ไนแฮนซินโดรม

(Lesch-Nyhan syndrome) นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้กล่าวถึงทฤษฎีสัมพัทธภาพพิเศษของ ไอน์สไตน์ ซึ่งผู้แปลไม่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว ทำให้ผู้แปลต้องค้นคว้าและสอบถามจากผู้รู้ เช่นใน ตอนหนึ่งที่ผู้เขียนได้กล่าวถึง the known universe ซึ่งผู้แปลไม่ทราบว่า the known universe คืออะไร และได้ตีความไปว่าหมายถึง “จักรวาล” ในความหมายที่ใช้กันทั่วไป ไม่ใช่ความหมายในทาง ดาราศาสตร์ จึงได้แปลคำนี้ว่า “จักรวาล” แต่หลังจากผู้แปลได้รับคำอธิบายจากอาจารย์ว่า จริง ๆ แล้ว นอกจากคำว่า the known universe แล้ว ยังมีคำว่า the unknown universe จึงทำให้ผู้แปล ได้ค้นหาความหมายของคำที่ได้แปลผิดพลาดไปดังกล่าว และทำให้ทราบว่า the known universe หรือจักรวาลที่เรารู้จักนั้น หมายถึงอาณาเขตของจักรวาลที่แสงสามารถเดินทางมายังโลกหลังจาก การเกิดการระเบิดครั้งใหญ่หรือ Big Bang

1.2 การทำความเข้าใจในด้านภาษาและไวยากรณ์

1.2.1 การวิเคราะห์ความหมายทางไวยากรณ์

งานเขียนทางด้านวิชาการส่วนใหญ่มักจะมีประโยคที่ซับซ้อนและเข้าใจยาก ซึ่ง ก่อให้เกิดปัญหาในการทำความเข้าใจต้นฉบับ สัญฉวี สายบัว (2542, น. 26) กล่าวว่าเมื่อตัวบท เป็นข้อความที่ประกอบด้วยประโยคยาว ๆ แสดงความคิดที่ซับซ้อน กลุ่มความคิดมีความสัมพันธ์ กันหลายชั้นเชิง ผู้รับสารหรือผู้แปลควรใช้วิธีการวิเคราะห์ความหมายทางไวยากรณ์ เพื่อจะช่วยให้ ไม่ให้จับความหมายผิดพลาดหรือขาดไป การวิเคราะห์ที่ตัวบทนั้นคือการนำความรู้ทางไวยากรณ์มา เพื่อใช้จับกลุ่มคำที่ความสัมพันธ์กัน โดยการจัดกลุ่มที่มีภาคประธาน (ใคร) และภาคแสดง (ทำ อะไร) ไนดา (1974, อ้างถึงใน สัญฉวี สายบัว, 2542) เรียกกลุ่มคำประเภทนี้ว่าประโยคพื้นฐาน (kernel sentence) ซึ่งจะช่วยให้สามารถทำความเข้าใจต้นฉบับและสามารถถ่ายทอดออกมาได้ อย่างถูกต้องในระดับต่อไป

ตัวอย่างในการวิเคราะห์กลุ่มความคิดของประโยค

ต้นฉบับ

"Apart from logical cogency, there is to me something a little odd about the ethical valuations of those who think that an omnipotent, omniscient, and benevolent Deity, after preparing the ground by many millions of years of lifeless nebulae, would

consider Himself adequately rewarded by the final emergence of Hitler and Stalin and the H bomb.”

เมื่อนำมาจัดกลุ่มความสัมพันธ์ในด้าน ประชาน กิริยา กรรม จะได้ประโยคพื้นฐานดังนี้

1. I think about logical cogency.
2. I also think about ethical valuations.
3. I think about oddity of ethical valuations
4. People have ethical valuations.
5. People think about God.
6. God is omnipotent.
7. God is omniscient.
8. God is benevolent.
9. God prepares the ground (of the universe) from the nebulae.
10. The nebulae are lifeless for many millions of years.
11. Hitler emerges finally.
12. Stalin emerges finally.
13. H Bomb emerges finally.
14. God deserves rewards from his creations.

แม้ว่าในการสื่อสารโดยทั่วไปผู้พูดหรือผู้ฟังจะใช้การวิเคราะห์โครงสร้างทางไวยากรณ์อยู่ตลอดเวลาจึงจะสามารถเข้าใจข้อความที่ถ่ายทอดออกมาได้ ซึ่งกระบวนการวิเคราะห์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นภายในสมองโดยอัตโนมัติ โดยไม่ต้องแยกออกมาเป็นประโยคพื้นฐาน แต่ในการแปลประโยคที่มีความซับซ้อนแล้วนั้น วิธีวิเคราะห์เช่นนี้จะช่วยให้ทราบความสัมพันธ์ภายในประโยคและทำให้การจับความหมายต้นฉบับไม่ผิดพลาดหรือขาดหายไป

1.2.2 การวิเคราะห์ความหมายของคำและสำนวน

ในการแปลบทแปลเรื่อง A Science of Good and Evil ผู้แปลประสบปัญหาในการแปลคำศัพท์ วลีและสำนวนเป็นจำนวนมาก และพจนานุกรมที่ผู้แปลมีอยู่ไม่ได้ช่วยให้ผู้แปลทราบความหมายของคำเหล่านั้น ผู้แปลใช้วิธีการค้นหาความหมายในพจนานุกรมเฉพาะทาง การค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การสอบถามผู้รู้ที่เป็นเจ้าของภาษาและอาจารย์ที่ปรึกษา รวมทั้งในบางครั้งผู้แปลต้องใช้วิธีคาดเดาความหมายจากบริบทเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ

Many people appear to believe that ethical truths are culturally contingent in a way that scientific truths are not. Indeed, this loss of purchase upon ethical *truth* seems to be one of the principal shortcomings of secularism.

ในกระบวนการแปล ผู้แปลได้พยายามทำความเข้าใจสำนวน loss of purchase โดยพยายามแปลตามตัวดังนี้

Loss of = [uncountable and countable] the fact of no longer having something, or of having less of it than you used to have, or the process by which this happens

Purchase = [uncountable and countable] something you buy, or the act of buying it

คำแปลที่ผู้แปลได้มาในตอนต้นคือการไม่ได้มาซึ่งสินค้า ซึ่งเมื่อนำมาใช้ในบริบทข้างต้น ก็ดูเหมือนว่าไม่น่าจะไปด้วยกันได้ ต่อมาผู้แปลแปลโดยการละสำนวนดังกล่าวแล้วเพิ่มคำเชื่อม “จากสาเหตุนี้เอง” อย่างไรก็ตามเมื่อผู้แปลได้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ จึงทราบว่า loss of purchase ในที่นี้หมายถึง การสูญเสีย การไม่ได้มาซึ่ง ไม่เกี่ยวข้องกับคำว่า purchase ที่แปลว่าสินค้าแต่อย่างใด จึงได้คำแปลว่า “การไม่ได้มาซึ่ง” และหลังจากปรับบทแปลแล้วจึงได้ว่า “การขาด”

ฉบับแปล

ดูเหมือนหลายคนจะเชื่อว่า ความจริงทางจริยธรรมนั้นเป็นเรื่องที่อิงอยู่กับวัฒนธรรม ขณะที่ความจริงทางวิทยาศาสตร์ไม่ใช่เช่นนั้น จริง ๆ แล้วการขาดความจริงทางจริยธรรมนี้เองดูจะเป็นข้อด้อยสำคัญของแนวคิดแบบโลกวิสัย (secularism)

ต้นฉบับ

Our ethical intuitions must have their precursors in the natural world, for while nature is indeed red in tooth and claw, it is not merely so. Even monkeys will undergo extraordinary privations to avoid causing harm to another member of their species. Concern for others was not the invention of any prophet.

จากส่วนขยาย for while nature is indeed red in tooth and claw หากแปลตรงตัวว่า “ธรรมชาติมีสีแดงที่ฟันและกรงเล็บ” การแปลดังกล่าวจะไม่สื่อว่าผู้เขียนต้องการบอกอะไรแก่ผู้อ่าน หากผู้เขียนต้องการบอกว่าในบางครั้งธรรมชาติก็โหดร้าย ก็ชวนให้สงสัยว่าทำไมผู้เขียนไม่เขียนออกมาตรง ๆ ผู้แปลจึงลองค้นหาคำว่า “nature, red in tooth and claw” จึงทราบว่าเป็นชื่อบทกวีที่มีชื่อเสียงของลอร์ด เทนนิสัน และต่อมาสำนวนนี้ได้ใช้ในความหมายว่า “กระบวนการคัดสรรตามธรรมชาติ” เมื่อผู้แปลทราบที่มาของสำนวนดังกล่าว จึงทำให้ผู้แปลสามารถเข้าใจต้นฉบับได้ดียิ่งขึ้น และถ่ายทอดบทแปลออกมาได้อย่างถูกต้อง ดังนี้

ฉบับแปล

การหยั่งรู้ทางจริยธรรมของเราน่าจะมีที่มาจากธรรมชาติ เพราะแม้จริง ๆ แล้วธรรมชาติจะมีเขี้ยวเล็บอันโหดร้าย แต่ก็เชื่อว่ามีส่วนนั้นเพียงด้านเดียว แม้แต่ลิงก็ยังยอมอดอยากอย่างถึงที่สุด โดยไม่ยอมหันมาทำร้ายลิงด้วยกันเอง ความใส่ใจต่อผู้อื่นจึงมีใช้สิ่งที่ศาสดาองค์ใดสร้างขึ้นมา

2. ปัญหาการแปลในระดับการถ่ายทอด

หลังจากที่ผู้แปลได้ทำความเข้าใจต้นฉบับและตัดสินใจว่าจะใช้วิธีการแปลแบบใดแล้ว กระบวนการต่อมาคือการถ่ายทอดภาษาต้นฉบับออกมาเป็นฉบับแปล ซึ่งในการถ่ายทอดนี้ผู้แปลต้องคำนึงถึงสิ่งที่สำคัญสองประการก็คือ ฉบับแปลจะต้องสื่อความหมายของเนื้อหาต้นฉบับได้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านฉบับแปลสามารถเข้าใจเนื้อหาได้เท่าเทียมกับผู้อ่านที่อ่านภาษาต้นฉบับ นอกจากนี้ ผู้แปลยังต้องคำนึงถึงรูปแบบการใช้ภาษาในฉบับแปลให้มีความเป็นธรรมชาติในภาษาไทย แม้ว่าในบางครั้งผู้แปลไม่สามารถปรับบทแปลให้มีความเป็นธรรมชาติและยังติดโครงสร้างของภาษาอังกฤษอยู่บ้างก็ตาม ซึ่งบทสรุปดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นันทวัน ผลฉาย เกี่ยวกับลักษณะการใช้ภาษาไทยในงานแปลวิชาการ

จากปัญหาที่ผู้แปลพบในกระบวนการถ่ายทอดบทแปลเรื่อง A Science of Good and Evil ได้นำไปสู่แนวทางการปรับบทแปลในระดับคำและระดับโครงสร้าง โดยผู้แปลอ้างอิงวิธีปรับบทแปลในหนังสือหลักการแปลของสัญญาชัย สายบัว (2542, น. 64-75) และเพิ่มการแก้ปัญหาบางประการที่พบจากการแปลงานฉบับนี้ ดังนี้

2.1 การปรับบทแปลในระดับคำ

ในการแปลต้นฉบับเรื่องนี้ ผู้แปลพบปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของภาษาในระดับคำเป็นจำนวนมาก และได้แก้ไขโดยวิธีดังต่อไปนี้

2.1.1 การเติมคำอธิบาย

การเติมคำอธิบายอาจจะทำได้ 2 วิธี คือ การเติมคำอธิบายลงในเนื้อหาหรือการเติมคำอธิบายในลักษณะการทำเชิงอรรถ ซึ่งในที่นี้ผู้แปลได้ใช้ทั้ง 2 วิธี โดยพิจารณาจากความเหมาะสมและไม่ทำให้สะดุดหรือไม่รื่นหูเมื่ออ่าน ซึ่งวิธีการเติมคำอธิบายลงในบทแปลสามารถทำได้โดยวิธีดังต่อไปนี้

ก. การเติมลักษณะนามข้างหน้า เพื่อให้ความหมายของคำที่อ้างอิงชัดเจนและมีความเป็นธรรมชาติในภาษาไทย

ตัวอย่าง คำที่ขีดเส้นใต้คือลักษณะนามที่เติมลงไป

ต้นฉบับ	ฉบับแปล
Paris	กรุงปารีส
Bible	คัมภีร์ไบเบิล
Orangutan	ลิงอุรังอุตัง

ข. การเติมข้อความสั้น ๆ เพื่ออธิบายคำหรือสำนวนที่เป็นปัญหา เพื่อให้ความหมายที่คำนั้นอ้างอิงไปถึงต้นฉบับ หรือเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายคำที่ผู้อ่านไม่คุ้นเคย

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ

"Apart from logical cogency, there is to me something a little odd about the ethical valuations of those who think that an omnipotent, omniscient, and benevolent Deity, after preparing the ground by many millions of years of lifeless nebulae, would consider Himself adequately rewarded by the final emergence of Hitler and Stalin and the H bomb."

ฉบับแปล

“นอกเหนือจากความไม่น่าเชื่อถือด้านตรรกะแล้ว ผมว่ามีสิ่งแปลกประหลาดอยู่บ้างเกี่ยวกับการประเมินคุณค่าทางจริยธรรมของบรรดาผู้ที่คิดว่า หลังจากที่พระเจ้าได้เตรียมการเรื่องนี้มานานนับล้าน ๆ ปีตั้งแต่โลกยังเป็นเนบิวลาหรือกลุ่มก๊าซที่ปราศจากสิ่งมีชีวิต พระเจ้าที่มีอำนาจสมบูรณ์ เป็นสัตบุรุษ และมีความกรุณานั้น กลับได้รับรางวัลอย่างสมน้ำสมเนื้อด้วยการเกิดขึ้นของฮิตเลอร์ สตาลิน และระเบิดนิวเคลียร์ในท้ายที่สุด”

ต้นฉบับ

The problem of vindicating an omnipotent and omniscient God in the face of evil (this is traditionally called the problem of theodicy) is insurmountable.

ฉบับแปล

ปัญหาเกี่ยวกับการแก้ต่างให้แก่พระเป็นเจ้า ผู้ทรงมหิธานุภาพ และเป็นสัตบุรุษ ถึงแม้ว่าจะชั่วร้ายนั้น เป็นสิ่งที่ยากจะทำได้ (เดิมเรียกกันว่าเป็นปัญหาทาง theodicy กล่าวคือการพยายามอธิบายการมีอยู่ของความชั่วร้ายในโลกนี้ ให้สอดคล้องกับความดีงามและความเที่ยงธรรมของพระเจ้า — ไลบ์นิทเป็นผู้บัญญัติคำนี้)

ค. ในกรณีที่คำอธิบายมีความยาวมากและเป็นศัพท์เฉพาะ ผู้แปลใส่คำอธิบายไว้ท้ายบทแปล กล่าวคือ ในส่วนของคำอธิบายประกอบการแปลจะมีตัวเลขอ้างอิงประกอบการอธิบายคำนั้น ๆ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจมากขึ้น

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ

Saving a drowning child is no more a moral duty than understanding a syllogism is a logical one. We simply do not need religious ideas to motivate us to live ethical lives.

ฉบับแปล

การช่วยเด็กตกน้ำไม่ใช่หน้าที่ทางศีลธรรมมากไปกว่าการเข้าใจตรรกบท⁽¹⁶⁾เป็นตรรกศาสตร์ เราไม่จำเป็นต้องอาศัยแนวคิดทางศาสนามากกระตุ้นให้ใช้ชีวิตอย่างมีจริยธรรมเลย

คำอธิบายประกอบการแปล

16. ตรรกบท หมายถึง การอ้างเหตุผลแบบหนึ่ง ซึ่งต้องการสรุปว่า สิ่ง 2 สิ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างไร โดยอาศัยสิ่งที่ 3 มาเป็นตัวกลาง การอ้างเหตุผลแบบนี้ประกอบด้วยข้อตั้ง (premise) 2 ข้อ คือข้อตั้งหลัก (major premise) และข้อตั้งรอง (minor premise) และข้อสรุป (conclusion) 1 ข้อ โดยที่ข้อสรุปกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่ง 2 สิ่ง ส่วนข้อตั้งแต่ละข้อจะเชื่อมสิ่งแต่ละสิ่งนี้เข้ากับสิ่งที่ 3

ตัวอย่างเช่น

มนุษย์ทุกคน เป็น สิ่งต้องตาย (ข้อตั้งหลัก)

โสกราตีส เป็น มนุษย์ (ข้อตั้งรอง)

ดังนั้น โสกราตีส เป็น สิ่งต้องตาย (ข้อสรุป)

2.1.2 การใช้วลีหรือประโยคแทนคำ

ในกรณีที่ไม่มีคำศัพท์เทียบเคียงระหว่างภาษาต้นฉบับและฉบับแปล การใช้วลีหรือประโยคแทนคำนั้น ๆ เป็นแนวทางหนึ่งในการปรับบทแปลให้สื่อความหมาย และมีความเป็นธรรมชาติ

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ

The anthropocentrism that is intrinsic to every faith cannot help appearing impossibly quaint-and therefore *impossible-given* what we now know about the natural world.

ฉบับแปล

แนวคิดเรื่องมนุษย์เป็นศูนย์กลางของจักรวาล (anthropocentrism) ที่มีอยู่ในความเชื่อทางศาสนาทั้งหลายนั้นดูคร่ำครึไม่น่าเป็นไปได้ และเมื่อพิจารณาจากความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติที่เรามีอยู่ในขณะนี้ แนวคิดดังกล่าวก็จึง เป็นไปได้

แม้ว่าคำว่า anthropocentrism ทางราชบัณฑิตจะกำหนดศัพท์บัญญัติไว้ว่า “มานุษยประมาณนิยม” ก็ตาม แต่ผู้แปลเห็นว่าคำดังกล่าวไม่สื่อความหมาย จึงเลือกที่จะแปลคำดังกล่าวโดยใช้นามวลีว่า “แนวคิดเรื่องมนุษย์เป็นศูนย์กลางของจักรวาล” แล้ววงเล็บด้วยคำในภาษาอังกฤษ

ต้นฉบับ

People who believe that the earth is flat are not dissenting *geographers*; people who deny that the Holocaust ever occurred are not dissenting *historians*; people who think that God created the universe in 4004 BC are not dissenting *cosmologists*; and we will see that people who practice barbarisms like "honor killing" are not dissenting *ethicists*.

ฉบับแปล

บุคคลที่เชื่อว่าโลกแบนนั้นไม่ใช่ นักภูมิศาสตร์ ที่มีความคิดขัดแย้ง บุคคลที่ปฏิเสธว่า เหตุการณ์การล้างชาติพันธุ์โดยนาซี เคยเกิดขึ้นก็ย่อมไม่ใช่ นักประวัติศาสตร์ ที่มีความคิดขัดแย้ง บุคคลที่เห็นว่าพระเจ้าทรงสร้างโลกเมื่อ 4004 ปีก่อนคริสตกาลก็ไม่ใช่ นักจักรวาลวิทยา ที่มีความคิดขัดแย้ง และเราก็จะพบว่าผู้กระทำการป่าเถื่อนอย่าง “การฆ่าเพื่อปกป้องเกียรติยศ” นั้นไม่ใช่ นักจริยศาสตร์ ที่มีความคิดขัดแย้ง

ผู้แปลใช้นามวลีว่า “เหตุการณ์การล้างชาติพันธุ์โดยนาซี” แทนคำว่า “Holocaust”

2.1.3 การใช้คำที่อ้างอิงถึงความหมายที่กว้างขึ้นแทนคำที่อ้างอิงสิ่งเฉพาะกว่า

ในกรณีนี้ผู้แปลไม่สามารถหาคำที่เท่าเทียมกันได้กับภาษาต้นฉบับ เนื่องจากสิ่งนั้นหรือกิจกรรมนั้นไม่ปรากฏในวัฒนธรรมของผู้แปล หรือหากใช้คำที่มีความหมายเท่าเทียมกันแล้วจะทำให้ภาษาไม่สละสลวยหรือไม่เป็นธรรมชาติ การแก้ปัญหาที่ผู้แปลเลือกใช้อย่างหนึ่ง คือ การแปลด้วยศัพท์ที่มีความหมายกว้างกว่า

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ

A little arithmetic reveals, however, that such an object would be as thick as the known universe.

ฉบับแปล

อย่างไรก็ตามในทางคณิตศาสตร์เปิดเผยว่าหนังสือพิมพ์นั้นจะมีความหนาเท่ากับจักรวาลที่เรารู้จักเลยทีเดียว

ผู้แปลเลือกใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่า กล่าวคือ “คณิตศาสตร์” แทนคำว่า “arithmetic” ซึ่งแปลว่า The mathematics of integers, rational numbers, real numbers, or complex numbers under addition, subtraction, multiplication, and division. (The American Heritage Dictionary of the English Language, 2006) ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของคณิตศาสตร์ที่ทำการศึกษเกี่ยวกับตัวเลข ทั้งนี้ผู้แปลเห็นว่าทำให้บทแปลมีความกระชับและเป็นธรรมชาติมากกว่า

2.1.4 การเติมตัวเชื่อมระหว่างกลุ่มความคิดต่าง ๆ

เนื่องจากในโครงสร้างภาษาอังกฤษนั้น จะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มความคิดต่าง ๆ แตกต่างไปจากภาษาไทย ดังจะเห็นได้จากการใช้เครื่องหมายต่าง ๆ เช่น เครื่องหมายจุลภาค(,) เครื่องหมายทวิภาค (:) เครื่องหมายยัติภังค์ (-) เครื่องหมายยติภาค (—) ดังนั้นในการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย เพื่อให้มีความเป็นธรรมชาติของภาษา ผู้แปลจึงเติมคำเชื่อมหรือสำนวนที่บอกความสัมพันธ์เหล่านั้น เพื่อให้ภาษาที่มีความสละสลวยและผู้อ่านเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การเลือกใช้คำเชื่อมต้องทำอย่างระมัดระวังและเลือกใช้คำที่เหมาะสมโดยพิจารณาถึงหน้าที่ของเครื่องหมายวรรคตอนในต้นฉบับ

โดยสิทธา พิณีจภูวดล (2542) ได้ให้คำแนะนำในการแปลความหมายของเครื่องหมายวรรคตอนไว้ว่า เครื่องหมายจุลภาค ถ้าเครื่องหมายนี้ใช้เพื่อขยายความหรือเชื่อมความ ก็อาจจะแปลว่า ที่ ซึ่ง อัน แต่ถ้าใช้คั่นคำก็ไม่ต้องแปล

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ

The assembled spectators "shrieked with laughter as the animals, howling with pain, were singed, roasted, and finally carbonized."

ฉบับแปล

บรรดาผู้ชมต่าง “หวีดเสียงหัวเราะในขณะที่แมวพวกนั้นหวีดร้องโหยหวนด้วยความเจ็บปวดจากการถูกไฟลนอย่างสดจนดำเกรียม”

เครื่องหมายทวิภาค (:) ผู้เขียนต้องการอธิบาย ให้รายละเอียด ดังนั้นจึงสามารถแปลว่า นั่นคือ คือ ได้แก่ มี ฯลฯ

ต้นฉบับ

Surely there must come a time when we will acknowledge the obvious: theology is now little more than a branch of human ignorance. Indeed, it is ignorance with wings.

ฉบับแปล

แต่แน่นอนว่าต้องมีสักวันที่เราจะยอมรับในสิ่งที่เห็นเด่นชัดชัดนี้ กล่าวคือ ทุกวันนี้เทววิทยาแทบจะเรียกได้ว่าเป็นสาขาวิชาความรู้ของมนุษย์ไปเสียแล้ว ว่าที่จริงก็เป็นความรู้แบบติดปีกด้วย

ผู้แปลใช้คำว่า “กล่าวคือ” แทนเครื่องหมายทวิภาคเพื่อบอกถึงการอธิบาย และได้ตัดเครื่องหมายจุลภาคที่ใช้คั่นคำออกไป เนื่องจากว่าการใช้เครื่องหมายต่าง ๆ นั้นไม่นิยมในภาษาไทย

2.1.5 การตัดคำหรือสำนวนทิ้งไป

การตัดคำหรือสำนวนนั้นสามารถทำได้เมื่อคำหรือสำนวนนั้นไม่ปรากฏในภาษาฉบับแปลและเมื่อละคำหรือสำนวนนั้นไปแล้วไม่กระทบต่อความหมายต้นฉบับมากนัก หรือในกรณีที่ต้นฉบับมีการพูดหรือใช้สำนวนที่มีความหมายซ้ำ ๆ หากแปลออกมาแล้วจะทำให้ผู้อ่านในภาษาฉบับแปลรู้สึกขัดหูขัดตาหรือเสียความรู้สึก

ในการแปลบทแปลเรื่อง A Science of Good and Evil ผู้แปลพยายามไม่ละคำหรือสำนวนใด ๆ ในต้นฉบับ เนื่องจากในความคิดของผู้แปลนั้นเนื้อหาของเรื่องนี้มีประเด็นสำคัญอยู่ตลอดทั้งเรื่อง ดังนั้น การแปลจะพลาดคำใดคำหนึ่งแทบไม่ได้ เพราะอาจจะส่งผลให้ไม่เข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ในบางครั้งผู้แปลได้ละคำบางคำในกรณีที่ทำให้ภาษาฉบับแปลไม่สละสลวย และเป็นสิ่งที่ละได้ในโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาไทย

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ

To have watched the World Trade Center absorbing two jet planes, along with the lives of thousands, and to have felt, above all things, *disbelief*, suggests some form of neurological impairment.

ฉบับแปล

การที่ได้เห็นเครื่องบินสองลำพุ่งลัดท้ายเข้าไปในตึกเวิลด์เทรด เซ็นเตอร์ พร้อม ๆ กับชีวิตอีกหลายพัน แล้วเกิดความรู้สึกว่า *ไม่อยากจะเชื่อนั้น* แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการทำงานของระบบประสาทที่อ่อนด้อย

จะเห็นว่าในฉบับแปลคำว่า “jet” ถูกละเอาไว้ เนื่องจากเห็นว่าในบริบทดังกล่าวไม่ได้ต้องการจะสื่อว่าเป็นเครื่องบินประเภทใด แต่ต้องการสื่อถึงจำนวนคนที่ต้องเสียชีวิตไปมากกว่า การแปลว่า “เครื่องบิน” แทนที่ “เครื่องบินไอพ่น” จึงไม่ได้ทำให้ความหมายหายไปนัก อีกทั้งหากว่าต้องการจะใส่คำขยายตรงนี้แล้วพวกเราน่าจะนึกถึงคำว่า “เครื่องบินโดยสาร” หรือ “เครื่องบินพาณิชย์” ซึ่งถูกจี้มามากกว่า

ในบางครั้งสำนวนในภาษาอังกฤษหากแปลตรงตัวจะไม่เป็นธรรมชาติในภาษาไทย ดังนั้นผู้แปลจึงใช้สำนวนไทยที่มีความหมายเท่าเทียมกันกับสำนวนในภาษาอังกฤษมาแทนที่ เพื่อให้ภาษาฉบับแปลมีความเป็นธรรมชาติตรงตามลักษณะของภาษาไทยมากที่สุด

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ

Three million souls can be starved and murdered in the Congo, and our Argus-eyed media scarcely blink.

ฉบับแปล

ประชากรร่วมสามล้านคนในประเทศคองโกนั้นหิวโหยหรือสามารถถูกสังหารได้ทุกเมื่อ แต่สื่อมวลชนที่มีหูตาเป็นสับประรด กลับให้ความสนใจเพียงแวบเดียว

ผู้แปลใช้สำนวนไทยกว่า หูตาเป็นสับประรด แทนที่ Argus-eyed ซึ่งเป็นยักษ์หรือยตาในเทพนิยายกรีก เพื่อให้บทแปลมีความเป็นธรรมชาติในภาษาไทย

2.1.6 การถ่ายถอดศัพท์เฉพาะด้านทางปรัชญา

วัตถุประสงค์ของผู้แปลในการแปลงานฉบับนี้ คือ ต้องการถ่ายถอดงานทางด้านปรัชญาร่วมสมัยจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยเพื่อเป็นประโยชน์แก่นักเรียนนักศึกษาที่เรียนในด้านปรัชญาและผู้อ่านที่มีความสนใจในด้านนี้โดยทั่วไป ผู้แปลประสบปัญหาในการแปลคำศัพท์เฉพาะด้านทางปรัชญาซึ่งยากที่จะเข้าใจแม้ว่ามีศัพท์บัญญัติเฉพาะเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจคำเหล่านั้นได้

วรนาถ วิมลเฉลา (อ้างถึงใน ภาณุ สุพพิตกุล, 2550 น. 83-84) กล่าวไว้ว่า ปัญหาการแปลคำศัพท์เฉพาะด้านเป็นปัญหาในการแปลอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ว่าจะเป็นศัพท์ที่มีการบัญญัติไว้แล้วหรือไม่ก็ตาม เพราะว่า การแทนที่คำศัพท์เฉพาะทางบางอย่างที่มาจากภาษาอังกฤษด้วยคำในภาษาไทยเพียงคำเดียว หรือศัพท์บัญญัติที่เป็นภาษาบาลี หรือสันสกฤต อาจจะไม่สามารถทำให้ผู้อ่านฉบับแปลเข้าใจความหมายได้ แต่ผู้แปลต้องใช้การอธิบายเพิ่มเติมจึงจะทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายที่แท้จริงได้ การใช้คำบาลีสันสกฤตยาก ๆ มาเป็นคำแปลนั้น นอกจากจะไม่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความกระจ่างใด ๆ ในเรื่องความหมายของคำแล้ว ก็ยังทำให้เป็นภาระต้องแปลคำบาลีสันสกฤตเหล่านั้นเป็นภาษาไทยธรรมดาอีกด้วย เรียกได้ว่าอาจจะต้อง “แปลสองต่อ” ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกชั้นหนึ่ง

ในการแปลครั้งนี้ผู้แปลพยายามหลีกเลี่ยงการแปลโดยการใช้อรรถาธิบายที่เป็นภาษาบาลีสันสกฤตที่อ่านแล้วเข้าใจได้ยาก แต่พยายามใช้คำแปลที่ใช้ในภาษาทั่วไปหรือเป็นคำบาลีสันสกฤตที่ใช้กันโดยทั่วไป สำหรับคำศัพท์เฉพาะด้านที่ไม่ได้เป็นคำที่คุ้นเคยสำหรับบุคคลทั่วไป ผู้แปลจะวงเล็บไว้ด้วยภาษาอังกฤษว่ามาจากคำว่าอะไร ส่วนคำที่ใช้กันโดยทั่วไปอยู่แล้วจะ

ไม่ได้วงเล็บไว้ นอกเหนือไปจากนี้ผู้เขียนยังได้ทำคำอธิบายประกอบเพื่อบอกถึงความหมายและคำศัพท์บัญญัติของคำดังกล่าว

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ

And so, like the relativist, the pragmatist appears to reach a contradiction before he has even laced his shoes.

ฉบับแปล

และด้วยเหตุนี้นักปฏิบัตินิยมจึงเป็นเช่นเดียวกับนักสัมพัทธนิยมที่ดูเหมือนจะประสบกับความขัดแย้งแม้ยังไม่ทันเริ่มต้นด้วยซ้ำ

ในตัวอย่างนี้ผู้แปลได้แปลคำว่า “relativist” และ “pragmatist” ด้วยคำศัพท์บัญญัติว่า “นักสัมพัทธนิยม” และ “นักปฏิบัตินิยม” เพราะเห็นว่าเป็นคำที่สามารถเข้าใจได้ไม่ยากนักและเป็นคำศัพท์ที่ใช้กันในแวดวงปรัชญา

ต้นฉบับ

The anthropocentrism that is intrinsic to every faith cannot help appearing impossibly quaint—and therefore *impossible*—given what we now know about the natural world.

ฉบับแปล

แนวคิดเรื่องมนุษย์เป็นศูนย์กลางของจักรวาล (anthropocentrism) ที่มีอยู่ในความเชื่อทางศาสนาทั้งหลายนั้นดูคร่ำครึไม่น่าเป็นไปได้ และเมื่อพิจารณาจากความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติที่เราที่มีอยู่ในขณะนี้ แนวคิดดังกล่าวก็จึง *เป็นไปได้*

การแปลคำว่า “anthropocentrism” ผู้แปลแปลโดยใช้นามวลีว่า “แนวคิดเรื่องมนุษย์เป็นศูนย์กลางของจักรวาล” พร้อมวงเล็บคำศัพท์ในภาษาอังกฤษไว้ แทนที่จะแปลด้วยศัพท์บัญญัติว่า “มานุษยประมาณนิยม”

นอกจากนี้ คำว่า “intuition” ซึ่งปรากฏอยู่บ่อยครั้งในต้นฉบับยังเป็นคำที่ผู้แปลประสบปัญหาในการแปลอย่างยิ่งคำหนึ่ง เนื่องจากคำนี้ในภาษาอังกฤษจะเป็นคำที่ใช้ได้ทั้งในความหมายทั่วไปและในทางปรัชญา กล่าวคือ แปลได้ว่า ลางสังหรณ์ (hunch) ความเห็นแจ้ง

(insight) ซึ่งผู้แปลได้เลือกคำที่สามารถถ่ายทอดความหมายที่ใกล้เคียงกับต้นฉบับ ตั้งแต่สหัชญาณ การรู้โดยสัญชาตญาณ การหยั่งรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ ผู้แปลเลือกใช้คำว่า การหยั่งรู้ ถึงแม้ว่าจะเป็นคำที่เข้าใจได้ยาก แต่ในความคิดของผู้แปลคิดว่าผู้อ่านสามารถอ่านเข้าใจได้ง่ายกว่าคำอื่นที่มีในตัวเลือก เช่น คำว่า สหัชญาณ หรือ อชัญตติกญาณ นอกจากนี้ ผู้แปลได้ใส่คำอธิบายประกอบเพื่ออธิบายความหมายของคำนี้ เช่นเดียวกับคำศัพท์เฉพาะด้านปรัชญาอื่น ๆ เพื่อจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น

2.2 การปรับบทแปลในระดับโครงสร้าง

การปรับบทแปลในระดับโครงสร้างภาษานั้น มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้ลักษณะการใช้ภาษาในบทแปลมีความเหมาะสมกับบริบท และมีความเป็นธรรมชาติในภาษาฉบับแปล กล่าวคือ มีโครงสร้างทางภาษาไทยไม่ใช่ภาษาอังกฤษ โดยสัญญาวิ สายบัว ได้จำแนกการปรับระดับโครงสร้างของภาษาไว้ 4 ระดับ คือ

2.2.1 ระดับเสียง (การถ่ายเสียง)

การปรับในระดับนี้จะใช้ในกรณีถ่ายทอดชื่อหรือมีการทับศัพท์คำเดิมมาใช้ในภาษาแปล ในต้นฉบับเรื่อง A Science of Good and Evil มีชื่อเฉพาะเป็นจำนวนมากที่เป็นชื่อของนักปรัชญาและนักวิชาการ ซึ่งในการถ่ายถอดเสียงชื่อต่าง ๆ เหล่านั้น ผู้แปลได้ใช้วิธีดังนี้

ก. ชื่อบุคคลต่าง ๆ สำหรับชื่อนักปรัชญาผู้แปลจะสะกดตามพจนานุกรมศัพท์ปรัชญา ส่วนบุคคลที่ไม่ปรากฏชื่อในพจนานุกรมผู้แปลจะใช้วิธีการถ่ายเสียงและสะกดชื่อตามเกณฑ์การทับศัพท์โดยราชบัณฑิตสถานโดยไม่ได้วงเล็บชื่อในภาษาอังกฤษเอาไว้เพื่อไม่ให้บทแปลดูเป็นงานวิชาการเกินไป อย่างไรก็ตาม ผู้แปลได้เพิ่มคำอธิบายสั้น ๆ ว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นใครและมีความสำคัญอย่างไรในส่วนคำอธิบายประกอบ

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ	ฉบับแปล
Bertrand Russell	เบอร์ทรันด์ รัสเซลล์
Kant	คานต์
Descartes	เดการ์ต
Wittgenstein	วิตต์เกินสไตน์
Yeats	เยตส์

ข. ชื่อเฉพาะอื่น ๆ เช่นชื่อเมือง หรือสิ่งของนั้น ผู้แปลใช้วิธีการถ่ายเสียงและสะกดตามหลักเกณฑ์การทับศัพท์ของ ราชบัณฑิตยสถาน

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ	ฉบับแปล
Bible	คัมภีร์ไบเบิล
Kandahar	กรุงกัณฑ์ดาสาร์
Congo	ประเทศคองโก

2.2.2 ระดับโครงสร้างของคำ

เนื่องจากว่าโครงสร้างของคำในแต่ละภาษานั้น มีส่วนที่เหมือนกันและแตกต่างกัน โครงสร้างของคำที่แตกต่างกันอาจจะก่อให้เกิดปัญหาการแปล ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประการคือ

ก. ความแตกต่างด้านคุณสมบัติและการทำงานของคำตามหน้าที่ทางไวยากรณ์ในประโยค เช่น คำกริยาในภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีลักษณะการใช้ที่แตกต่างกัน ในภาษาอังกฤษ คำกริยามีการผันรูปตามประธาน ส่วนคำกริยาในภาษาไทยโดยทั่วไปแล้วไม่เป็นเช่นนั้น ดังนั้นการแปล ผู้แปลจึงต้องปรับโครงสร้างของคำดังกล่าว

ข. ความแตกต่างในการประกอบคำด้วยหน่วยเสียง หรือหน่วยคำพิเศษเพื่อบอกความหมายเพิ่มเติมในด้านเพศ (gender) พจน์ (number) และกาล (tense) เป็นต้น

จากปัญหาความแตกต่างด้านโครงสร้างของคำทั้ง 2 ประการนี้ ทำให้ผู้แปลต้องปรับบทแปลโดยการเปลี่ยนโครงสร้างของคำเสียใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษาฉบับแปล เช่น

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ

Imagine what it would be like to consult the finest thinkers of antiquity on questions of basic science

ฉบับแปล

ลองคิดว่า จะเป็นเช่นไรหากเราถาม บรรดานักคิด ชั้นยอดในประวัติศาสตร์เกี่ยวกับ วิทยาศาสตร์เบื้องต้น

ต้นฉบับ

Even monkeys will undergo extraordinary privations to avoid causing harm to another member of their species.

ฉบับแปล

แม้แต่ ลิง ก็ยังยอมอดอยากอย่างถึงที่สุด โดยไม่ยอมหันมาทำร้าย ลิง ด้วยตัวเอง

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าคำที่ขีดเส้นใต้ในภาษาอังกฤษทุกคำเป็นพหูพจน์คือ มีการเติมหน่วยเสียงพิเศษ ซึ่งแสดงโดย s หรือ ies เพื่อแสดงจำนวนที่มากขึ้น แต่ในภาษาไทยไม่ปรากฏการเติมหน่วยเสียงพิเศษดังกล่าว ดังนั้น ในการแปลผู้แปลจึงต้องเลือกวิธีการแปลที่สื่อความหมายและเหมาะสมกับโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาไทย ในที่นี้ ผู้แปลได้เลือกแปลแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ คำว่า “thinkers” ผู้แปลแปลโดยใช้คำว่า “บรรดานักคิด” เพื่อแสดงว่ามีนักคิดหลายคน ในขณะที่คำอื่น เช่น “monkeys” ผู้แปลเลือกใช้คำที่ไม่ได้แสดงความเป็นพหูพจน์ว่า “ลิง” แต่ผู้อ่านสามารถทราบได้จากข้อความในบริบทว่าไม่ใช่ลิงเพียงตัวเดียว

2.2.3 ระดับประโยค

ผู้แปลพบว่างานแปลทางวิชาการจากต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยนั้นมักจะใช้ประโยคที่มีโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษ ซึ่งส่งผลให้ผู้อ่านที่ไม่คุ้นเคยหรือไม่มีความรู้ทางด้านโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษไม่ดีพอไม่เข้าใจบทแปลนั้น ดังนั้นการปรับโครงสร้างในระดับประโยคจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อหาและทำให้ภาษาในบทแปลมีความสละสลวยเป็นธรรมชาติ โดยผู้แปลสามารถปรับโครงสร้างในระดับประโยคด้วยวิธีต่อไปนี้

ก. การปรับระเบียบวิธีเรียงคำในประโยคหรือวลี เพื่อเสนอความคิดว่าความคิดใดควรมาก่อนหรือหลัง

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ

Surely there must come a time when we will acknowledge the obvious: theology is now little more than a branch of human ignorance. Indeed, it is ignorance with wings.

ฉบับแปล

แต่แน่นอนว่าต้องมีสักวันที่เราจะยอมรับในสิ่งที่เห็นเด่นชัดข้อนี้ กล่าวคือ ทุกวันนี้ เทววิทยาแทบจะเรียกได้ว่าเป็นสาขาวิชาความไม่รู้ของมนุษย์ไปเสียแล้ว ว่าที่จริงก็เป็นความไม่รู้แบบติดปีกด้วย

ต้นฉบับ

The problem, in philosophical terms, has been one of characterizing just what sort of "facts" our moral intuitions can be said to track-if, indeed, they track anything of the kind.

ฉบับแปล

ในทางปรัชญาแล้ว ปัญหานี้มีลักษณะพิเศษอยู่ตรงที่ว่า การหยั่งรู้ทางศีลธรรมของเราอาจจะตรวจสอบ "ข้อเท็จจริง" ประเภทไหนได้ หากมันจะสามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงที่นั่นได้ จริง ๆ

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แปลได้สลับตำแหน่งของคำและเรียบเรียงประโยคใหม่ เพราะเห็นว่าสามารถสื่อความหมายได้ดีกว่าและมีความเป็นธรรมชาติตรงตามลักษณะภาษาไทย

ข. การเปลี่ยนจากวลีเป็นประโยค ในกรณีที่ผู้แปลเห็นว่าการปรับดังกล่าวจะทำให้ฉบับแปลสื่อความหมายได้ดีเทียบเท่ากับภาษาต้นฉบับ และทำให้ภาษาในฉบับแปลมีความเป็นธรรมชาติ

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ

"Apart from logical cogency, there is to me something a little odd about the ethical valuations of those who think that an omnipotent, omniscient, and benevolent Deity, after preparing the ground by many millions of years of lifeless nebulae, would consider Himself adequately rewarded by the final emergence of Hitler and Stalin and the H bomb."

ฉบับแปล

“นอกเหนือจากความไม่น่าเชื่อถือด้านตรรกะแล้ว ผมว่ามีสิ่งแปลกประหลาดอยู่บ้าง เกี่ยวกับการประเมินคุณค่าทางจริยธรรมของบรรดาผู้ที่คิดว่า หลังจากที่พระเจ้าได้เตรียมการเรื่องนี้มานานนับล้าน ๆ ปีตั้งแต่โลกยังเป็นเนบิวลาหรือกลุ่มก๊าซที่ปราศจากสิ่งมีชีวิต พระเจ้าที่มีอำนาจสมบูรณ์ เป็นสัตบุรุษ และมีความกรุณานั้น กลับได้รับรางวัลอย่างสมน้ำสมเนื้อด้วยการเกิดขึ้นของ ฮิตเลอร์ สตาลิน และระเบิดนิวเคลียร์ในท้ายที่สุด”

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าผู้เขียนได้เพิ่มส่วนของประธาน “พระเจ้า” เข้าไปในส่วนขยายประกอบที่เป็นวลี ทำให้ส่วนขยายดังกล่าวเปลี่ยนเป็นประโยค

ค. การปรับการใช้ปฏิเสธ

ในการปรับบทแปลนั้น ผู้แปลได้เปลี่ยนประโยคปฏิเสธเป็นประโยคบอกเล่าหรือประโยคบอกเล่าเป็นประโยคปฏิเสธหรือใช้สำนวนที่ตรงกันข้ามบ่อยครั้ง ทั้งนี้ เพื่อให้ภาษากระชับ รื่นหู และง่ายต่อการทำความเข้าใจ

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ

Even though there was no shortage of brilliant minds in the ancient world, they simply lacked the physical and conceptual tools to answer questions of this sort. Their lack of consensus signified their ignorance of certain physical truths, not that no such truths exist.

ฉบับแปล

แม้ว่าโลกสมัยก่อนจะมีบุคคลที่มีสติปัญญาเฉียบแหลม แต่พวกเขาขาดเครื่องมือ เครื่องมือและหลักในการคิดที่จะตอบคำถามลักษณะนี้ ความเห็นที่หลากหลายบ่งบอกถึงการไม่รู้ถึงความจริงทางกายภาพบางอย่าง มิใช่ว่าความจริงดังกล่าวไม่ได้มีอยู่

ผู้แปลใช้วลีว่า “มีบุคคลที่มีสติปัญญาเฉียบแหลม” แทนที่ประโยค “there was no shortage of brilliant minds” ซึ่งหากแปลตรงตัวจะแปลว่า “ไม่ได้ขาดแคลนบุคคลที่มีสติปัญญาเฉียบแหลม” และในประโยคถัดมา ผู้แปลได้แปล “lack of consensus” ว่า “ความเห็นที่หลากหลาย” แทนที่ “การขาดความเห็นส่วนใหญ่”

ง. การปรับรูปประโยคกรรมวาจก (passive voice)

เนื่องจากการใช้ประโยคกรรมวาจกไม่เป็นที่นิยมในภาษาไทย และมักใช้ในกรณีที่ต้องการสื่อความหมายในทางที่ไม่ดี เช่น การถูกลงโทษ ซึ่งแตกต่างจากโครงสร้างในภาษาอังกฤษ ดังนั้น ผู้แปลจึงปรับประโยคกรรมวาจกเป็นประโยคกรตุจก (active voice) ในบทแปลภาษาไทย

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ

If there are right and wrong answers to ethical questions, these answers will be best sought in the living present.

ฉบับแปล

หากว่าคำถามทางจริยธรรมมีคำตอบที่ถูกต้องและผิด เราก็ควรจะค้นหาคำตอบเหล่านี้ให้ดีที่สุด ในยุคปัจจุบัน

ต้นฉบับ

The assembled spectators "shrieked with laughter as the animals, howling with pain, were singed, roasted, and finally carbonized."

ฉบับแปล

บรรดาผู้ชมต่าง “หวีดเสียงหัวเราะในขณะที่แมวพวกนั้นหวีดร้องโหยหวนด้วยความเจ็บปวดจากการถูกไฟลนย่างสดจนดำเกรียม”

ในตัวอย่างแรก ผู้แปลได้เปลี่ยนประโยคกรรมวาจกเป็นประโยคกรรมตมาจกโดยการเพิ่มประธานเพื่อให้มีความเป็นธรรมชาติในภาษาไทย ส่วนในตัวอย่างที่สอง ผู้แปลยังคงประโยคกรรมวาจกไว้เพราะว่าประโยคดังกล่าวสื่อถึงความหมายที่ไม่ดี

จ. การเพิ่มและละคำในประโยค

การเพิ่มและละคำในประโยคนี้จะแตกต่างจากเพิ่มและละคำในการปรับบทแปลระดับคำที่ผู้แปลต้องการเพิ่มคำอธิบายหรือตัดคำซ้ำซ้อน แต่เป็นการปรับบทแปลที่มีสาเหตุมาจากความแตกต่างทางด้านโครงสร้างของภาษา เช่น การเพิ่มหรือละประธานหรือกรรมของประโยค

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ

The problem of vindicating an omnipotent and omniscient God in the face of evil (this is traditionally called the problem of theodicy) is insurmountable. Those who claim to have surmounted it, by recourse to notions of free will and other incoherencies, have merely heaped bad philosophy onto bad ethics.

ฉบับแปล

ปัญหาเกี่ยวกับการแก้ต่างให้แก่พระเป็นเจ้าผู้ทรงมหิทธานุภาพ และเป็นสัมพัทธ์ถึงแม้ว่าจะชั่วร้ายนั้น เป็นสิ่งที่ยากจะทำได้ (เดิมเรียกกันว่าเป็นปัญหาทาง theodicy กล่าวคือการพยายามอธิบายการมีอยู่ของความชั่วร้ายในโลกนี้ ให้สอดคล้องกับความดีงามและความเที่ยงธรรมของพระเจ้า — ไลบ์นิซเป็นผู้บัญญัติคำนี้) ใครก็ตามที่อ้างว่าสามารถอธิบายได้โดยใช้แนวคิดที่ว่าด้วยเจตจำนงเสรีหรือสิ่งอื่นซึ่งไม่เกี่ยวข้องกัน ก็เป็นเพียงการรวบรวมเอาปรัชญาผิด ๆ เข้าไปในจริยศาสตร์ผิด ๆ เท่านั้น

ผู้แปลได้ละคำว่า “it” ที่อ้างถึง “ปัญหา” ซึ่งทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยค เพื่อความกระชับและเลี่ยงการใช้คำว่า “มัน” ซึ่งไม่นิยมในภาษาไทย หรือใช้คำว่า “ปัญหา” ก็จะทำให้ภาษาเยิ่นเย้อ อีกทั้งการละกรรมนั้นสามารถทำได้ในภาษาไทย

ต้นฉบับ

As to the bomb's location, he will say nothing except that the site was chosen produce the maximum loss of life.

ฉบับแปล

แต่เขาไม่ยอมบอกถึงพิกัดตำแหน่งของระเบิด เขาบอกเพียงแต่ว่าเขาเลือกสถานที่ที่สามารถก่อให้เกิดการสูญเสียแก่ชีวิตได้สูงสุด

ผู้แปลได้เพิ่มคำว่า “เขา” เข้ามาเพื่อทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคในประโยคถัดมา ทั้งนี้เนื่องจากผู้แปลได้แบ่งประโยคออกเป็นสองประโยคในบทแปล

2.2.4 การปรับบทแปลในระดับที่สูงกว่าประโยค

ผู้แปลแบ่งการปรับบทแปลในระดับที่สูงกว่าประโยคออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การแปลคำสรรพนาม และการแปลคำอธิบายประกอบ

ก. การแปลคำสรรพนาม เนื่องจากการแปลคำสรรพนามนั้นไม่สามารถแปลได้โดยดูเฉพาะคำ ๆ นั้น ผู้แปลจำเป็นต้องดูถึงบริบทโดยรวมของเนื้อเรื่อง โมนา เบเคอร์ (1992, pp. 15-17) กล่าวว่า การใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์เฉพาะนั้นผู้แปลจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. Field of discourse คือ พิจารณาถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ซึ่งการเลือกใช้ภาษาจะแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

2. Tenor of discourse คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ซึ่งจะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของความสัมพันธ์

3. Mode of discourse คือ เป็นการใช้อักษรรูปแบบใด เช่น สุนทรพจน์ บทความ การบรรยาย และถ่ายทอดโดยการพูดหรือการเขียน ซึ่งการเลือกใช้ภาษาจะแตกต่างกันออกไป

ในการแปลคำสรรพนามในเรื่องศาสตร์ว่าด้วยความดีและความชั่วนี้ ผู้แปลได้พิจารณาถึงประเด็นการเลือกใช้ภาษาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งทำให้ผู้แปลได้แปลสรรพนามแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ

สรรพนาม “I” ซึ่งแทนตัวผู้เขียน ผู้แปลแปลโดยเลือกใช้คำว่า “ผู้เขียน” แทนที่จะแปลว่า “ผม” เนื่องจากว่าต้นฉบับเป็นงานเชิงวิชาการที่มีลักษณะกึ่งทางการ ซึ่งคำว่า “ผู้เขียน” เป็นคำสรรพนามที่พบได้ทั่วไปในงานเขียนภาษาไทยที่เป็นทางการหรือกึ่งทางการ

สรรพนามบุรุษที่ 1 ในส่วนอื่น ๆ ผู้แปลแปลโดยพิจารณาจากบริบทโดยรวม เช่น

ต้นฉบับ

Bertrand Russell got here first: "Apart from logical cogency, there is to me something a little odd about the ethical valuations of those who think that an omnipotent, omniscient, and benevolent Deity, after preparing the ground by many millions of years of lifeless nebulae, would consider Himself adequately rewarded by the final emergence of Hitler and Stalin and the H bomb."

ฉบับแปล

เบอร์ทรันด์ รัสเซลล์กล่าวว่าทำนองนี้ไว้เป็นคนแรก “นอกเหนือจากความไม่น่าเชื่อถือด้านตรรกะแล้ว ผมว่ามีสิ่งแปลกประหลาดอยู่บ้างเกี่ยวกับการประเมินคุณค่าทางจริยธรรมของบรรดาผู้ที่คิดว่า หลังจากที่พระเจ้าได้เตรียมการเรื่องนี้มานานนับล้าน ๆ ปีตั้งแต่โลกยังเป็นเนบิวลาหรือกลุ่มก๊าซที่ปราศจากสิ่งมีชีวิต พระเจ้าที่มีอำนาจสมบูรณ์ เป็นสัพพัญญู และมีความกรุณานั้น กลับได้รับรางวัลอย่างสมน้ำสมเนื้อด้วยการเกิดขึ้นของ ฮิตเลอร์ สตาลิน และระเบิดนิวเคลียร์ในท้ายที่สุด”

ในบริบทนี้ ผู้แปลแปลคำสรรพนามแทนตัว เบอร์ทรันด์ รัสเซลล์ ว่า “ผม” เนื่องจากเป็นคำพูดที่อ้างมาจากหนังสือของเขา ซึ่งหากผู้แปลแปลข้อความนั้นจากหนังสือของเบอร์ทรันด์ รัสเซลล์โดยตรง ผู้แปลคงเลือกใช้คำว่า “ผู้เขียน” อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อความนี้เป็นข้อความที่ยกมากล่าวซ้ำ ผู้แปลจึงเลือกใช้คำสรรพนามว่า “ผม” เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน

ต้นฉบับ

If certain people can't see the unique wisdom and sanctity of my religion, if their hearts are so beclouded by sin, what concern is it of mine if others mistreat them?

ฉบับแปล

หากมีคนที่ไม่สามารถมองเห็นปัญญาและความศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่เหมือนใครในศาสนาของฉัน หากหัวใจของเขามืดมนไปด้วยบาป เหตุใดฉันจึงต้องสนใจเขาหากว่าคนอื่น ๆ ทำไม่ดีต่อเขา จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แปลเลือกแปลสรรพนามบุรุษที่ 1 ว่า “ฉัน” เนื่องจากว่าคำว่า “ฉัน” สามารถใช้ได้กับผู้พูดทั้งผู้ชายและผู้หญิง และเมื่อใช้ “ฉัน” ในบริบทข้างต้นแล้วสามารถสื่อถึงการพูดที่มีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องและความไม่เป็นกลางของผู้พูดได้เป็นอย่างดี

ข. การแปลคำอธิบายประกอบ ในต้นฉบับเรื่อง A Science of Good and Evil ผู้เขียนได้ใส่คำอธิบายประกอบไว้ท้ายเล่ม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลักษณะของเชิงอรรถเสริมความซึ่งมีความยาวถึง 16 หน้า ผู้แปลไม่ได้แปลคำอธิบายประกอบดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่าไม่ได้ทำให้นเนื้อหาโดยรวมของบทความหายไป ซึ่งผู้แปลได้ระบุไว้ในหมายเหตุในคำอธิบายประกอบการแปลสำหรับผู้อ่านที่สนใจที่จะค้นคว้าเพิ่มเติม พร้อมทั้งใส่คำอธิบายประกอบการแปลของผู้แปลเองในหน้า 77-102 อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในต้นฉบับส่วนหนึ่ง ผู้เขียนได้กล่าวถึงคำอธิบายประกอบท้ายบทไว้ กล่าวคือ

A more thorough argument along these lines has been relegated to a long endnote, so as not to kill the general reader with boredom.

ผู้แปลจึงได้ใส่หมายเหตุไว้ในส่วนอธิบายประกอบว่า หากผู้อ่านสนใจค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องดังกล่าว ผู้อ่านสามารถอ่านเชิงอรรถในหนังสือ The End of Faith: Religion, Terror, and the Future of Reason ได้โดยตรง

บทสรุป

ในการแปลเรื่อง ศาสตร์ว่าด้วยความดีและความชั่ว (A Science of Good and Evil) จากหนังสือเรื่อง The End of Faith: Religion, Terror, and the Future of Reason เขียนโดย แซม แฮริสนั้น ผู้แปลได้ข้อสรุปจากการแปลงานชิ้นนี้ว่า การแปลก็เป็นเช่นเดียวกันกับจริยศาสตร์ที่ แซม แฮริส ได้นำเสนอในบทแปล กล่าวคือ

1. การแปลเป็นงานที่ยาก ผู้แปลพบว่าการทำงานแปลชิ้นนี้เป็นเรื่องยากมาก เนื่องจากเนื้อหาของต้นฉบับเป็นงานทางด้านปรัชญา ซึ่งโดยทั่วไปสามารถทำความเข้าใจได้ยากแม้ว่าจะเป็นงานเขียนในภาษาไทยก็ตาม แม้ว่าผู้เขียนได้ใช้วิธีการนำเสนอที่เป็นตรรกะ แต่ผู้เขียนไม่ได้นำเสนอเนื้อหาอย่างตรงไปตรงมาเสียทั้งหมด เมื่อเราอ่านงานชิ้นนี้แล้วรู้สึกได้ว่ายังคงมีอะไรที่แอบซ่อนอยู่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นขอบและเส้นหยอกของงานทางด้านปรัชญา อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้แปลต้องแปลเนื้อหาดังกล่าว ทำให้จำเป็นต้องตีความสิ่งที่แอบซ่อนเอาไว้ ซึ่งถือเป็นงานที่ยากยิ่ง นอกจากนี้การใช้ภาษาในงานวิชาการยังเป็นเรื่องยากและซับซ้อน การที่ผู้แปลไม่คุ้นเคยกับการใช้ภาษาในรูปแบบดังกล่าวและไม่ได้ศึกษามาทางด้านภาษาศาสตร์ ทำให้การแปลงานชิ้นนี้ยากยิ่งขึ้นเป็นเท่าตัว อย่างไรก็ตาม จากการทำงานที่มีความยากในระดับสูงนี้เอง ทำให้ผู้แปลได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพิ่มขึ้น กระบวนการดังกล่าวทำให้ผู้แปลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์การแปลเพิ่มขึ้น และกระบวนการดังกล่าวก็ควรค่าแก่การเรียนรู้ ดังเช่นข้อความตอนหนึ่งของ แซม แฮริส ที่กล่าวว่า “การตัดสินใจจะเรียกสิ่งใดว่าความสุขหรือความสุขรูปแบบใดที่ควรจะมาแทนที่รูปแบบอื่น ๆ นั้น ทำได้ยาก ปัญหาอื่น ๆ ทุกปัญหาก็เป็นเรื่องยากและควรค่าแก่การคิดใคร่ครวญเช่นกัน”

2. การแปลต้องอาศัยการฝึกฝนและขัดเกลา แซม แฮริส กล่าวว่า การหยั่งรู้ของเราผิดพลาดได้ ในการแปลก็เช่นกันหากเราไม่แน่ใจว่าคำนั้น ๆ ถูกต้องหรือไม่ เราไม่สามารถรู้ได้ด้วยตนเองหรือเชื่อความรู้สึกของตัวเองมากนัก แต่ควรค้นคว้าหาข้อมูลประกอบและตีความ ในบางครั้งข้อความต่างๆ ไม่ได้มีความหมายอย่างที่เรเข้าใจ หรือมีความหมายตามพจนานุกรม แต่กลับมีความหมายอื่นซ่อนอยู่ โดยเฉพาะคำที่ผู้เขียนใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ เช่น Christian West, the Grand Inquisitor, Thousand Year Reich เป็นคำที่เราไม่สามารถที่กักเอาว่าสามารถแปลตรงตัวได้ ซึ่งการฝึกการเป็นคนช่างสังเกตและไม่ไว้ใจสัญชาตญาณของตนเองนั้นจำเป็นต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ กล่าวคือ เมื่อเรามีประสบการณ์การแปลเพิ่มมากขึ้น เราจะมีคามระมัดระวังในการแปลเพิ่มมากขึ้น

3. คำแนะนำทางการแปลเป็นสิ่งจำเป็น แม้ว่าการแปลเป็นอาชีพนั้น มักจะเป็นกระบวนการที่ทำคนเดียว ผู้แปลต้องแปล ตีความ และถ่ายทอดต้นฉบับออกมาโดยไม่

ทราบความคิดเห็นของผู้เขียนมากไปกว่าที่เขาได้นำเสนอออกมาในหนังสือ อีกทั้งไม่ทราบว่าผู้อ่านจะมีผลตอบสนองต่องานที่ตนแปลเช่นไร แต่การแปลเพื่อการศึกษา นั้น คำแนะนำจากคณาจารย์และผู้รู้เป็นสิ่งที่จำเป็น ในการแปลสารนิพนธ์ขึ้นนี้ ผู้แปลได้รับคำแนะนำทางการแปลจากอาจารย์และเพื่อน ๆ หลายคน ทำให้ผู้แปลสามารถแปลและปรับบทแปลได้ดียิ่งขึ้น

4. การแปลมีข้อจำกัด เนื่องจากภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้น จึงเป็นเรื่องยากที่ผู้แปลจะสามารถถ่ายทอดรูปแบบและความหมายออกมาได้อย่างเท่าเทียมกับในภาษาต้นฉบับ บางครั้งการแปลรักษารูปแบบหรือการแปลรักษาความหมายนั้น อาจดูไม่ต่างกับสถานการณ์ลำบาก (dilemma) ในการเลือกระหว่างการทรมานผู้ต้องหา หรือทิ้งระเบิดในการทำสงครามกับผู้ก่อการร้าย การเลือกว่าผู้แปลจะใช้วิธีการแปลแบบใดจึงเป็นเรื่องยุ่งยากและไม่มีคำตอบที่ตายตัว นอกจากนี้ นักทฤษฎีการแปลยังได้นำเสนอเกี่ยวกับสิ่งที่แปลไม่ได้ (untranslatability) คือ เราไม่สามารถแปลข้อความใดเป็นภาษาหนึ่งได้ ถ้ามีโอกาสสร้างสถานการณ์ในข้อความนั้นให้มีสภาพเหมือนกันกับภาษาต้นฉบับ การแปลไม่ได้นี้มี 2 ประเภทคือ แปลไม่ได้เพราะภาษา (linguistic untranslatability) และแปลไม่ได้เพราะวัฒนธรรม (cultural untranslatability) (Catford, 1965, อ้างถึงใน หอมหวล ชื่นจิตร, 2527, น. 8) ซึ่งในการแปลงานขึ้นนี้ผู้แปลประสบปัญหาในแปลหลายจุด เช่น การแปลสำนวน "Our spade is turned" หรือคำบางคำไม่สามารถสื่อความหมายได้เท่าเทียมกับคำในภาษาอังกฤษเช่น intuition ในภาษาอังกฤษนั้นมีการใช้ในภาษาทั่วไปและในภาษาปรัชญา ส่วน "การหยั่งรู้" ในภาษาไทยมักจะให้ความรู้สึกเกี่ยวกับปรัชญาหรือศาสนาเท่านั้น หรือคำว่า leap ในภาษาอังกฤษที่อาจสื่อถึงสำนวนว่า "leap of faith" แปลว่า A belief or trust in something intangible or incapable of being proved. (The American Heritage Dictionary of the English Language, 2006) ซึ่งมีที่มาจากทางศาสนา เป็นต้น คำและสำนวนเหล่านี้ทำให้เกิดข้อจำกัดในการแปล

ท้ายที่สุด เป็นข้อเสนอแนะของผู้แปล เนื่องจากว่างานแปลด้านวิชาการในทางปรัชญานั้นยังมีไม่มากนัก ผู้แปลเห็นว่าน่าจะมีการแปลงานด้านนี้มากขึ้นเพื่อเป็นการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ทางด้านความคิดของมนุษย์ นอกจากนี้ การใช้ภาษาในเชิงปรัชญานั้นน่าสนใจทำการศึกษา อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถในการแปลได้เป็นอย่างดี